

בני צעמך

נשא - בהעלותך • ה' סיון התשפ"ג • גיליון מס' 12

יורה דעה ♦ שו"ת על פי דברי הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

איך להשפיע על עם ישראל?

אלא דווקא במלכות ישראל, שנמצאת במדרגה רוחנית נמוכה יותר. במעמד הר הכרמל אליהו הנביא מנסה לרומם את ישראל, והוא אכן מצליח ליצור בהם שינוי עד כדי כך שכולם קוראים בקול גדול: 'ד' הוא האלוקים!'. אך לאחר מכן מתוך השפעתה של איזבל, עם ישראל חוזר לעבוד עבודה זרה, ואליהו הנביא מגיע למצב קשה מאוד: "וישאל את נפשו למות" (מלכים א', י"ט ד). זהו מצב נורא שבו אליהו, שכל חייו התמסר לעם ישראל, מגיע למצב שכבר לא רואה טעם לחייו.

במצב זה הקב"ה בא חשבון עם אליהו. חז"ל מרחיבים את התיאור של המעמד, והרצי"ה היה מתאר זאת פעמים רבות בצורה חיה:

על דברי אליהו 'כי עזבו בריתך בני ישראל', שואל אותו הקב"ה 'בריתי או בריתך?' אליהו עונה 'בריתך', כמובן, ואז שואל אותו הקב"ה 'אז מה אתה רוצה?!'. אליהו שוב ואומר: 'את מזבחתיך הרסו, ואז שואל אותו הקב"ה 'מזבחותי או מזבחתיך?', והתשובה: 'מזבחתיך', וגם התגובה היא שוב: 'אז מה אתה רוצה?!'. עד שאליהו אומר 'זיבקשו את נפשי לקחתה' ואז עונה לו הקב"ה 'על עצמך אתה מקנא!' (מדרש חסרות ויתרות).

שאלה: כיום מתרחש מאבק תרבותי חריף מאוד. במסגרת המאבק אנו מנסים להשפיע על עם ישראל בדרכים שונות אך פעמים רבות איננו מצליחים. מצד אחד אנחנו מרגישים אחריות גדולה על תיקון המציאות ועל התקדמות הגאולה, אך מצד שני לא רואים פיתרון באופק. כיצד עלינו להשפיע על עם ישראל?

תשובה: ננסה להשיב על כך דרך התבוננות במאבקו של אליהו הנביא בעבודה זרה שפשטה בישראל, ודרך הגערה האלוקית שהוא מקבל בתגובה לדבריו לאחר מעמד הר הכרמל. אך יש להדגיש, אנחנו לא באים, חלילה, 'לשפוט' את אליהו הנביא, אלא לנסות להתבונן כיצד התורה, הנבואה והקב"ה שופטים אותו.

בדורו של אליהו, עם ישראל נמצא תחת אחאב במצב תרבותי קשה מאוד. עם ישראל מושפע מתרבות הגויים, מהמלכה איזבל ומנביאי הבעל. אליהו הנביא חי את חייו מתוך מסירות נפש גדולה כדי להשפיע על המלכות בישראל. הוא לא בורח מהתמודדות עם הסיבוכים, אלא מנסה להרים את העם מהמקומות הנמוכים ביותר. רבנו הרצי"ה היה חוזר ומדגיש שמסיבה זו אליהו לא ניבא במלכות יהודה ובירושלים, שלכאורה הייתה 'נוחה' יותר מבחינה רוחנית,

המשך בעמוד הבא <

סידור הצבא לכיבוש הארץ

קריאה בתורה | הרב דוד ג'אמי, עמ' 2

מנהגי שבועות

מצוות ד' | עמ' 3

"באשר תמותי אמות, ושם אקבר" - סיפור

הווה עובדא | הרב עידו רוזנטל, עמ' 7

פוסט - מודרנה

צופי ישועה קרובה | הרב חיים טייטלבוים,

עמ' 8

"מנין מגיע המבט הצר המקנא בהצלחתו של חברו בלימוד? מדוע לא לשמוח שמחה עצומה הצלחת החבר? קנאה זו נובעת מהשקפה לא נכונה על לימוד התורה שלי בעצמי"

עמוד
4

כאיש אחד | מאורות ישראל

"המשימה היא להעניק לבעל תשובה ליווי במעבר ללימודי הגמרא וההלכה העיוניים בצורה בטוחה ונכונה, על מנת להיות מושרש בעולמה של תורה ולקנות את התפיסה שהתורה היא החיים עצמם"

עמוד
6

הרב ניר גרינברג - על הישיבה החדשה בקרית היוכל

סידור הצבא לכיבוש הארץ

הפסוק "הנה מטתו של שלמה שישים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל, כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה", ש"מטתו של שלמה" היא המשכן. כל הצבא מאורגן סביב המשכן.

אולם בפרשה שלנו אנו לומדים על צבא נוסף - צבא הלויים. הלויים הם "שומרי משמרת הקודש" ומבטיחים שעם ישראל לא ייגש ישירות אל הקודש אלא ידע שיש מרחק בין הקודש לחול. את הלויים מונים מבין שלושים שנה, מדוע? וכי הלויים לא בוגרים מספיק בגיל עשרים? אלא שלצבא הלויים יש מטרה שונה: צבא הלויים עובד באהל מועד, ובשל מעלתה של עבודתם עליהם להיות בגיל מבוגר יותר.

רבינו הרצ"ה אומר שכדי לכבוש את הארץ צריך שהצבא הכובש יהיה מסודר סביב הקדושה, ולצידו יהיה צבא שעוסק בקודש בלבד והוא ייתן כח לצבא הכובש את הארץ. כך אומר הנצי"ב (בפרשות מטות ורחאת הברכה) שבכל מלחמה היו מפרישים לוחמים שיעסקו בתורה, וכך היינו מנצחים. כך גם כתב רש"י על המשך הפסוק הנ"ל בשיר השירים "שישים גיבורים סביב לה", שאותם הגיבורים שהיו סביב המשכן הם לומדי התורה, לוחמי מלחמתה של תורה, שבזכותם היוצאים לקרב מנצחים.

למבנה הזה של עם ישראל מוסיפה התורה שאי אפשר שתהיה טומאה במחנה: "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" (במדבר ה, ב). כך הצבא של עם ישראל נקי מהשפעות זרות ומוכן לכיבוש הארץ.

שבת שלום!

הפרשיות שאנו קוראים בהם עוסקות במניין: בפרשת במדבר - מניין עם ישראל, ובפרשת נשא - מניין הלויים.

במניינים אלו ישנו ביטוי החוזר פעמים רבות ובצורות שונות: 'כל יוצא צבא' ו-'לצבאותם', 'מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן' (במדבר א, ג). מה המשמעות של ביטוי זה? מדוע יש למנות את ישראל לפי 'יוצאי צבא' דווקא?

הנצי"ב מפרש שעוד לא עוסקים במניין לצורך הכניסה לארץ, אלא במניין של עם ישראל במדבר. לפי זה, הביטוי לצבאותם לא מתחס לצבא המלחמה, אלא היציאה לצבא היא סימן בלבד לגיל עשרים, שהוא זמן הבגרות השלימה של האדם, כי רק כשהאדם מתבגר הוא יכול לצאת לצבא.

אמנם המלבי"ם מפרש שלא מדובר כאן רק בסימן לגיל עשרים, אלא יוצא צבא זהו תנאי נוסף: מי שיש בו הכנה ממשית לצבא. במניין מנו דווקא את אלו שמילאו את שני התנאים, בוגרים וגיבורים: בוגרים בני עשרים, וגיבורים שאין בהם מום וכשירים למלחמה. כי המניין נועד להכין את עם ישראל להיכנס לארץ ישראל ולכבוש אותה. כבר כאן, בתחילת הספר, מסומנת המטרה - הכניסה לארץ וכיבושה!

אחרי המפקד עם ישראל מתארגן סביב המשכן. ללא החיבור לקדושת המשכן ולשכינה אין יכולת לצאת כצבא אמיתי ולכבוש את ארץ ישראל. למלחמה יוצאים מהמשכן ומהקדושה - ולשם חוזרים בסוף המערכה! כך מפרש רש"י בשיר השירים (ג, א) את

המשך "יורה דעה" מעמוד 1

גדול וביטחון בקדושתם. הוא בא לקרב ולא לרחק.

רבנו הרצ"ה, במיוחד בתקופה האחרונה לחייו, היה מרבה להתבונן בדמותו של אליהו הנביא, ואומר שעבודתו הגדולה מוטלת עלינו בדור זה.

זוהי גם דרכה של עבודתנו. להיות מלאים ברוגע נשמתי, להאמין בקדושתם של ישראל, ולעבוד אצל הקב"ה. גם אם אנחנו לא מוצאים פיתרונות לכל קושי, וגם אם אנחנו לא רואים כיצד לקדם את ישראל, אנו בטוחים שהקב"ה מוביל את ישראל לגאולתם.

לפעמים אולי יש מקום ל'כעס הפנים', אך המעמד הנפשי צריך להיות מלא רוגע. להיות מלאי אהבה לכל. גם אם צריך להשתמש בגערה, היא צריכה לבוא מתוך אהבה גדולה, וביטחון בקדושתם של ישראל.

נערך בשו"ת על ידי ר' אריאל כהן על פי שיחה של הרב

זו גערה מזעזעת של הקב"ה וצריך להבין אותה כראוי. אליהו הנביא מסור כל חייו לישראל, ובכל זאת הקב"ה מוצא מקום של פרטיות בעבודתו הכללית הגדולה. נראה לבאר זאת כך: אליהו אכן מלא מסירות, אבל בשל חוסר הצלחתו להשפיע על ישראל הוא מרגיש ייאוש: מה יהיה? כיצד ישראל יתרוממו? על כך עונה לו הקב"ה 'אני בעל הבית על העולם, וישראל הם בניי. אתה יכול לעזור? מצוין! אתה לא יכול לעזור? אל תעזור, מדוע אתה כועס?'

נראה מהגערה האלוקית שאליהו 'מאבד קצת' את הרוגע הנשמתי. אנחנו צריכים 'לעבוד אצל הקב"ה' - ולהיות רגועים. הקב"ה מנהל את העולם, הוא נושא את עם ישראל על כתפיו מראשית הבריאה עד הגאולה השלמה. אם אליהו מרגיש תרעומת, הרי היא נובעת מהרגשת פרטיות - על כך באה גערה של הקב"ה. מאז אותה גערה אליהו הנביא נמצא עם ישראל בכל מהלך גאולתם, מתוך רוגע

ממנהגי התפילה בחג שבועות*

קריאת מגילת רות

קריאת מגילת רות בשבועות הובאה במסכת סופרים. כמה טעמים נאמרו בדבר:

א. כדי ללמד שלא ניתנת תורה אלא ע"י ייסורין ועונני, כמו שהיה לרות שהתגיירה ע"י ייסורים ועונני (מחזור ויטרי, והובא ברמ"א).

ב. זמנם של האירועים שקרו במגילה היה ב'תחילת קציר חיטים' (אבודרהם).

ג. במגילה מסופר על גיורה של רות, ואף אבותינו שהתגיירו כשקיבלו את התורה (שם).

ד. במגילה מתואר ענין גמילות חסדים, ואמרו חז"ל שהתורה כולה גמילות חסדים (חיד"א).

לא ברור אם קריאתה היא מתקנת חכמים או ממנהג. וכן נחלקו הפוסקים אם לברך עליה כפי שמובא במסכת סופרים. ומכל מקום אין חיוב לקרואה אלא בציבור. ולכן יחיד שלא שמעה, אין צריך לאמרה לבדו.

בשעת הצורך אפשר להקדים לקרואה לפני התפילה, ובפרט במקום שיש הרבה מבני ספרד שלא נוהגים לקרואה, ויזוהרו לברך ברכות התורה לפני כן.

ענייני התפילה

תפילת שחרית - לא יאריך שליח הציבור בתפילה, משום טורח הציבור. בקריאת התורה קוראים את פרשת מתן תורה. ואמרו במדרש על פרשה זו: "אמר הקב"ה לישראל, בני, הֲיִי קורים פרשה זו בכל שנה ושנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה, שנאמר: 'ביום הזה באו מדבר סיני, אימתי, 'בחווד השלישי'". עמידה בקריאת עשרת הדיברות - יש מקומות שנהגו לעמוד בשעת קריאת עשרת הדיברות, וכתב החיד"א שטעם המנהג הוא משום ש"עשרת הדיברות הם יסוד התורה, ונכתבו בלוחות, ואמרם הקב"ה לכל ישראל ויחרד כל העם, ורוצים לעשות איזה זכר למעלתם". אמנם נחלקו הפוסקים אם מותר הדבר. יש שכתבו שאסור לעשות כן מפני תרעומת המינים שאומרים אין תורה אלא זו, ויש שהתירו זאת. במקום שנהגו כאחת הדעות לא יפרוש היחיד מהציבור. וכתב בחזון עובדיה שהרוצה להחמיר על עצמו יעמוד מתחילת העליה.

הפטרה - מפטירים במעשה מרכבה. וכתב המשנה ברורה (תצ"ד, ד): "נוהגים במקצת מקומות שגדול וחכם קורא הפטרה זאת. וגם יש נוהגים שמי שרוצה לקרוא אותה עם המפטיר בלחש, יאמר אותה בעמידה מפני כבודה".

עוד ממנהגי שבועות

אכילת מאכלי חלב

מנהג נוסף הביא הרמ"א (שם): "נוהגים בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב", וכתב עליו שו"ע הרב ש"מנהג אבותינו תורה". הרבה טעמים נאמרו בדבר, ואף הרמ"א ביאר טעם המנהג: "כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר". וכתב הגר"מ אליהו בספר הלכות חגים שזהו הטעם העיקרי.

לפי טעם הרמ"א היה ראוי לאכול חלב ובשר באותה סעודה, אך לא נהגו כן מחמת חשש תקלה (אג"מ ח"א ק"ס).

הוסיף הרמ"א שהמנהג הוא להביא שני לחמים לשולחן הדיומה למזבח לזכר קרבן שתי הלחם שהוקרב בשבועות. וכתב המגן אברהם שזה הטעם שאוכלים מאכלי חלב בנוסף לבשר, כי כך יצטרכו להביא לחם אחד לכל סעודה. אם כן, לדעת הרמ"א יש לאכול חלב דווקא בסעודת פת שהרי הוא כנגד שתי הלחם.

אומנם רבים נוהגים לאכול מאכלי החלב תיכף אחר התפילה בלא פת רק בדרך סעודת עראי, כדי שיוכלו לקיים מצות אכילת בשר גם ביום (דרכי תשובה פ"ט י"ט, ועוד). ומ"מ אם אפשר לו, טוב לאכלם עם פת הבאה בכסנין כדי לקיים את טעם הרמ"א (הגר"א נבנצל).

ויש שנהגו לאכול מאכלי חלב בליל שבועות (כן נהג הקהילות יעקב וכן נהגו כמה קהילות, פסקי תשובות עמוד ש"ג).

שטיחת עשבים ועצים

כתב הרמ"א (תצ"ד, ג): "נוהגים לשטוח עשבים בחג השבועות בבתי הכנסיות ובבתים". מקור דברי הרמ"א הוא במנהגי המהרי"ל, ושם מובא שהמנהג לשטוח את העשבים על הרצפה. אולם כיום אין נוהגים בכך (מועדים לשמחה).

מנהג נוסף הביא המגן אברהם (סק"ה) "להעמיד אילנות בבית הכנסת ובבתים, זכר למה שבעצרת נידונו על פירות האילן, ועל ידי כך יתפללו עליהם". ולפי טעם זה יש להעמיד ענפי אילנות מאכל דווקא, אך יש להביא מענפים קצוצים, ואין לקצוץ ענפי אילן מאכל בשביל זה, כיוון שיש שכתבו שהוא בכלל איסור "לא תשחית את עצה...". אמנם המשנה ברורה (סק"ה) הביא בשם הגר"א שכיוון שכיום נוהגים הגויים להעמיד אילנות ביום חגם, יש לבטל מנהג זה, אך בשו"ת שואל ומשיב כתב שהדבר מותר כיוון שאנחנו לא עושים זאת בגלל מנהג הגויים. ונראה שבימינו שזכינו לגור בארצנו אין בכך חשש. היעב"ץ הוסיף: "מרבנים במיני פרחים המריחים, לשמחת היום טוב הזה". למנהג הספרדים, יש שכתבו: "נוהגים לשטוח עשבי בשמים ושושנים, וכן להעמיד ענפי אילנות בבתי הכנסת והבתים", (ילקוט יוסף שבועות), אך באור לציון (ג' י"ח הע' י"א) כתב: "לא ראינו שבני ספרד מביאים אילנות, אלא עלים ופרחים בלבד".

* הערה: הרב לא עבר על הדברים ואין לסמוך למעשה על הכתוב כאן. המובאות במאמר עברו לעיתים שנויי לשון קלים, לבהירות ההבנה.

כאי ש אחד*

לימוד תורה מתוך נתינת כבוד והבנה שכל אחד הוא חלק מהכלל • לקיחת אחריות מעשית על חלקו • לימוד מתוך חידוש הסוד של רשב"י • הכנה תמימה ליום החמישים

א. יום החמישים

ימי ספירת העומר הם ימים של הכנה והתעלות. כשאבותינו יצאו ממצרים הם התרוממו והכינו עצמם עד בואם לרגלי הר סיני לקבל תורה. כך בכל שנה ושנה מתחדש הדבר. ממוצאי יום טוב ראשון של פסח אנו מתעלים, ומכינים את עצמנו לקבל את התורה בחג השבועות. התאריך של שבועות הינו יום החמישים של ספירת העומר. זהו חידוש מיוחד בחג השבועות לעומת שאר החגים, שלחג השבועות אין תאריך בעצם! התורה לא קבעה תאריך מסוים לחג זה, אלא יום החמישים, שיכול לחול בתאריכים שונים*. כך נאמר בגמרא²: "עצרת (שבועות) פעמים ה' (חל בה' בסיוון), פעמים ו' פעמים ז'".

ב. שבע שבתות תמימות

בנוסף, בשונה משאר החגים, יש אומרים³ שאין מצווה להוסיף מחול על הקודש בחג שבועות משום שכתוב בתורה "שבע שבתות תמימות"⁴, דהיינו שבועות שלמים. וממילא הוספה על הקודש מהיום האחרון של הספירה תגרע משלימות הספירה. אמנם לא נפסק כך להלכה, אך ניתן ללמוד מכך עיקרון חשוב. יש להבין איך, לשיטתם, הוספה מחול על הקודש פוגעת ב"תמימות". הרי דין "תמימות" מתייחס לכאורה לתחילת היום הנספר. מרגע שספרנו בערב שלפני את היום האחרון, הספירה נגמרה בשלימות. לא מובן כיצד הקדמת החג גורעת משלימותה של הספירה שספרנו מבעוד יום.

יתרה מכך, אם אכן יש דין תמימות גם בסוף היום, היה ראוי להיות דין כזה בכל יום מימי הספירה. אולם מצאנו דיון כזה רק לגבי חג שבועות, ולא על יתר ימי הספירה!

ג. מעבר לספירה

מתוך תמיהות אלו נראה שדברי פוסקים אלו מוסבים דווקא על חג השבועות ולא על הספירה עצמה: ניתן לחגוג את חג השבועות רק לאחר שנספרו "שבע שבתות תמימות", כי חג השבועות הוא "מעבר לספירה". אי אפשר להקדים אותו ולהכניס אותו לתוך התחום של ימי הספירה. הוא יום עליון וקדוש.

רק אחרי שהשלמנו לגמרי את ימי ההכנה מצידנו אנו יכולים להגיע אל מה שמעבר להכנה. לכן בפוסקים שבועות הוא "יום החמישים",

ללא תאריך מוגדר. הוא היום שמגיע אחר מלאת ימי הספירה שלנו. בימים אלו, בימי ההתכוננות למציאות העליונה שתופיע לאחר שלימות הספירה בחג השבועות, אנו נפגשים עם שני עניינים לא שגרתיים: מותם של תלמידי ר' עקיבא, ויום ל"ג בעומר - יום ההילולה של ר' שמעון בר יוחאי, שהתקבל כיום חג בכל ישראל לתורתו של רשב"י. נראה שהדברים אינם מקרה, ושני עניינים אלו מתאימים לתקופה מיוחדת זו.

ד. שלא נהגו כבוד

אומרת הגמרא⁵ שתלמידי ר' עקיבא מתו כי לא נהגו כבוד זה בזה. זהו מאורע נוראי וקשה להבנה - מדובר ב'גדולים', תלמידי חכמים גדולים ומיוחדים - וכולם "לא נהגו כבוד זה בזה!" איננו יכולים להבין את אותם גדולים וכל שכן 'לשפוט' אותם, אך אנו יכולים ומחויבים ללמוד כפי יכולתנו. איך אפשר להגיע למצב בו לא נוהגים כבוד זה בזה? מהו כבוד? כבוד הוא נתינת חשיבות, הבנת הערך האמיתי של כל אחד וכל דבר. אפשר לחשוב בטעות שלכבוד זה לתת מקום "גם" לפלוני למרות כל שונותו ממני וממחשבותיי. מעין התפשרות: "אמנם הוא שונה וחושב אחרת, אך צריך לתת מקום לכל אחד למרות שהוא אחר". זו מחשבה עקומה ומלאה בגאווה. וכי אתה עדיף עליו?!

ה. אני והוא אותו דבר

כדי לכבד באמת צריך לשאול "האם אני ראוי לכבוד? מה יש בי שבגללו אני ראוי לכבוד?" התשובה האמיתית והיחידה היא - נשמה! אני ראוי לכבוד כי יש בי נשמה א-לוקית עליונה. במילים אחרות, אני ראוי לכבוד כי הקב"ה ברא אותי ושלח אותי לעולם עם משימה. הוא מאמין בי ונותן לי כוחות לעשות את המשימה שבשבילה נשלחתי. אני ראוי לכבוד - כי הקב"ה מכבד אותי. אם כן, אין שום מקום לתפיסת עולמי יותר מתפיסת עולמו של אחר! הרי 'הוא' ואני' הם אותו דבר! ניתן להמשיל הבנה זאת לגוף האדם. אף אדם לא יחשוב שיד ימין עדיפה על יד שמאל, ושאפשר להיפטור מיד שמאל, או שלמרות שאיננה כל כך חשובה ניתן למצוא לה איזה תפקיד. פשוט לכל בר דעת שאין כל הבדל משמעותי בין יד ימין ליד שמאל, שתיהן חשובות באותה מידה. כל אחת מהן מבצעת תפקיד שונה ביחס לכלל הגוף.

◆ ◆ ◆
חג השבועות הוא "מעבר לספירה". אי אפשר להקדים אותו ולהכניס אותו לתוך התחום של ימי הספירה. הוא יום עליון וקדוש. רק אחרי שהשלמנו לגמרי את ימי ההכנה מצידנו אנו יכולים להגיע אל מה שמעבר להכנה.
 ◆ ◆ ◆

* מעובד משיחות מו"ר הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל.

שייכת לכלל, לכל ישראל יחד באופן סגולי, אנו יכולים להבין שבאופן מעשי לכל אדם יש אחריות על עצמו ותפקידו, אחריות שקודמת לאחריותו על אחרים.

אמנם אין לאחד עדיפות על פני חברו, אך מתוך כך יש לכל אחד אחריות ממשית למלא את היעוד שלו, מה שמוטל עליו ביחס לכלל. מתוך ההבנה שאני וחברי וכל ישראל ביחד, ורק כך נבנה הכלל באופן שלם.

ה. עוסקים בקב"ה

רשב"י הגיע אחרי מותם של תלמידי ר' עקיבא, וחיידש שהתורה היא סוד גדול ונסתר. ניתן להבין שחיידוש הסוד שבתורה הוא תיקון לתורתם של תלמידי ר' עקיבא. הם נהרגו על כך שלא נהגו כבוד, כלומר על שעסקו בתורה בצורה לא נכונה. לכן צריך להעמיק בתורה ולהבין מאיזה מקום אנו ניגשים לתורה, "במאי עסקינן", האם אנו עוסקים בחוכמה אנושית, או שדרך התורה אנו עוסקים בקב"ה, "אנא נפשי כתבית יהבית".

בהבנה כזו וודאי שאין מקום לפלוני יותר מאלמוני. מתוך כך אפשר לחזור לעסוק בתורה באופן מתוקן, באהבה גדולה ובשמחה על כל גילויי התורה שאנו זוכים להם.

ט. כאיש אחד בלב אחד

מתוך ימי ההכנה של ספירת העומר, דרך מיתת תלמידי ר' עקיבא המבררת לנו את האורגניות שמתוכה יש להתבונן על חיינו ופעולותינו, ודרך הופעת תורת הסוד בעולמנו המלמדת אותנו שכל עיסוקינו בתורה הוא עיסוק בהופעת הנשמה שבגוף, וחלילה לא בגוף בפני עצמו - אנו מתקדמים ומגיעים אל מה שמעבר לכל ספירה, אל הופעת הנשמה האמיתית של העולם ביום חג השבועות.

נזכה להיטהר מכל טומאותינו הפרטיות והכלליות, ולהגיע ליום נפלא זה, ליום עליון זה, באמיתיות ובפנימיות. נזכה לקדש שם שמייים בכל מעשינו, בלימוד התורה ובאהבת ישראל. נזכה במהרה לגלות את הנשמה המאחדת את כל חלקי הגוף השונים ונפעל יחד לתקן עולם במלכות ש-די בקודש ובחול, במהרה בימינו אמן.

(ה) יבמות ס"ב.
(ו) קידושין כ"ט ע"ב.
(ז) שבת ק"ה ע"א.

כך הדבר גם בכלל ישראל. כל הדמויות השונות הן גילויים של גוף לאומי אחד, והשוני בין הפרטים או המפלגות הוא כמו השוני בין איברי הגוף. לא שייך כלל לבטל כוח מסוים או "לנסות למצוא לו מקום". תפיסה כזו נובעת ממבט שטחי על כלל הכוחות של האומה. אדם המתבונן כך צריך לעשות חשבון נפש עם עצמו מדוע הוא חושב שהוא נצרך יותר מחברו, ומתוך חשבון זה יוכל להגיע להבנה עמוקה יותר בתפקיד שלו עצמו ביחס לכלל.

ו. שמחה בהצלחת חברו

עיקרון זה נכון גם בלימוד התורה. מנין מגיע המבט הצר המקנא בהצלחתו של חברו בלימוד? מדוע לא לשמוח שמחה עצומה הצלחת החבר? קנאה זו נובעת מהשקפה לא נכונה על לימוד התורה שלי בעצמי. אם אדם לומד תורה, ונזקק "לנסות למצוא מקום" גם לתורה של חברו, זהו קלקול גדול.

נשאל - למה בכלל ללמוד תורה? האם מדובר בערך חשוב? כמובן מדובר בערך חשוב מאוד, אך אם אני מגיע למסקנה שהתורה שלי יותר חשובה מהתורה של משהו אחר, הגעתי להבנה לא נכונה בסיבת לימוד תורה. המצב שיש לתלמידי חכמים שלא נוהגים כבוד זה בזה, עוסקים בתורה ומעיינים בה אך השקפת עולמם הפוכה מהאמת כאילו יש מקום לחידושים שלי יותר משל אחרים - הוא מצב נוראי. כל כלל ישראל הם כגוף אחד. התורה נותנת חיים לכל איברי הגוף ללא שום הבדל והגבלה. ממילא אין חשיבות בין חלקו של תלמיד חכם אחד בתורה על פני חלקו של האחר. זו ההשקפה הראשונה והפשוטה, וממנה יש ללמוד תורה.

ז. אחריות על חלקו

אומנם מתוך ההבנה שלכל אחד תפקיד משלו בכלל ישראל ובהופעת התורה בישראל. יש מקום להבין שיש לכל אחד אחריות על חלקו יותר מחלק חברו. הגמרא אומרת: "הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קודם לבנו", דהיינו אדם צריך לשלם על לימוד התורה שלו עצמו, אם אין בידו לשלם גם על לימוד התורה שלו וגם על לימוד התורה של בנו. מדוע הוא קודם? כי האחריות שלו על עצמו קודמת לאחריות שלו על תפקידו של בנו. המבט הצר המחשיב את התורה שלו יותר משל בנו, הוא אומנם שקר שאין לו שום מקום, אך מתוך ההבנה שהתורה

(א) בימינו החג בתאריך קבוע כיון שלא מקדשים את הלבנה על פי הראייה ויש לוח קבוע, אך כך היה בזמן חז"ל כשקידשו את החודש על פי הראייה, ולעתיד לבוא ישוּב דין זה למקומו בע"ה.
(ב) ראש השנה ו'.
(ג) ע' מ"א ריש ס' תצ"ד.
(ד) ויקרא כ"ג, ט"ז.

השיבנו אבינו לתורתך

"זו ישיבה לכל דבר, אך עם רגישות ומודעות לאתגרים המיוחדים של בעלי התשובה, ונתינת מקום ליתרונות היחודיים שיש לבעלי תשובה, העלולים להיבלע בתוך ישיבה רגילה" • חנוך שגיב שוחח עם הרב ניר גרינברג על הישיבה החדשה בירושלים

החברתית ה"כבדה" שבעלי תשובה לא מורגלים אליה, יש בישיבות בדרך כלל לחץ הנובע מקודים חברתיים סמויים הנוצרים מאליהם. מי שלא הולך בתלם לא מוצא את מקומו, ולעיתים רבות נפלט החוצה. אבל גם בישיבות שבהן קל יותר לבצע את התהליך, ישנן נקודות אצל בעלי תשובה שלא מבוררות ולא מטופלות מספיק בגלל חוסר מודעות וחוסר ניסיון עם בעלי תשובה."

מהם הסדרים בישיבה?

"הישיבה ב"ה כבר מונה יותר ממניין בחורים ואברכים שאינם "חוזרים בתשובה", שיעור א' ואברכים מבוגרים מאד ופתוחה להמשיך לקבל לשורותיה בחורים ואברכים מתאימים. מבחינה מערכתית, הישיבה בנויה במבנה הישיבתי הקלאסי, ומבחינתנו זה דבר הכרחי: שלושה סדרים גמרא, רצוי בעיון, ולימודי אמונה על פי הדרכת רבותינו - כוזרי, מהר"ל וכתבי הרב.

"בנוסף, ברמה הפרטית, כאשר יצמחו מלמטה יוזמות קצת "שונות" - בישיבה תהיה יותר פתיחות לכך. אם למשל תקום קבוצה ותרצה ללמוד תניא - לעיתים, כפי שיקול הדעת ובתנאים מסוימים, ייצא לזה מקום. לא נסתור את הסדר הכללי אך נאפשר לזה להתרחש עם ליווי מתאים ומצמיח.

"מבחינת מסלולי הלימוד בגמרא ישנן כרגע שתי קבוצות. אחת, בוגרת - לומדת בעיון בהכוונת הרב דביר בקצב יחסית מהיר, כדף לשבוע. הרב דביר מוסר להם שיעורים, והם עושים סבב של "חבורות" בסוף כל סוגיה, כל פעם על ידי חברותא אחרת, במטרה לחזור על הלימוד. לבסוף הם גם נבחנו על החומר. ובנוסף יש קבוצה צעירה ששומעת שיעורים מפי הרב נחמיה טאו. התלמידים בקבוצה זו לומדים את המסכת הישיבתית על פי הסדר הנהוג בשאר הישיבות.

"ראשי הישיבה הם הרב דביר שחר והרב נחמיה טאו שליט"א, ואני מעודת להיות הר"מ העיקרי של קבוצת בעלי התשובה. הרב דביר והרב נחמיה הם שתי דמויות מופלאות שמשלימות אחת את השניה, כל אחד בסגנונו המיוחד. השילוב ביניהם הוא נדיר ומנצח, והוא פוטנציאל עצום הן להתפתחות הישיבה עצמה והן להתפתחות הבריאה של הקבוצה שבראשה אני עומד."

כיצד מתוכנן להיות הקשר בין הקבוצה הרגילה לקבוצה של בעלי התשובה? "באופן כללי אנחנו רוצים שייוצר קשר טוב מפני שהישיבה היא אחת ולכל אחד אחד מהמרכיבים בישיבה יש מה לקבל מהשני. ולכן במקביל לליווי הקבוצה אקח חלק בהתנהלות הסדירה של הישיבה וכן הרב דביר והרב נחמיה יהיו בקשר רציף עם החוזרים בתשובה.

"ההתנהלות המעשית, עד כמה הם יהיו ביחד בפנימיה וכדומה, תעוצב לפי הסגנון של התלמידים שיבואו משתי הקבוצות ובגורמים נוספים. לכן, את התשובות לכך נוכל לדעת רק לקראת הצטרפות תלמידים כאלה א"ה."

"הרעיון של הישיבה הוא לא "ישיבה לבעלי תשובה", מדגיש בפנינו הרב ניר גרינברג, "אלא ישיבה גבוהה הפותחת את שעריה לבעלי תשובה". הרב גרינברג, חוזר בתשובה, בוגר "מכון מאיר" וישיבת "הר המור", ר"מ ומרכז תוכנית ייעודית לבעלי תשובה בישיבה השוכנת בקרית היובל בירושלים, בראשותם של הרב נחמיה טאו שליט"א והרב דביר שחר שליט"א. שוחחנו עם הרב גרינברג על התוכנית המיוחדת ועל הישיבה בכללה.

מה הריקע להקמת התוכנית?

"מדובר כאן על שתי יוזמות שהתמזגו ואנו מאמינים שיניבו פירות: מדובר כאן בישיבה של הרב נחמיה טאו והרב דביר שחר, ובמקביל, ברעיון אישי שלי, להקים מסגרת לבעלי תשובה בשלב מתקדם - להשתלב בעולם התורה הישיבתי הרגיל.

"רציתי מסגרת כזו דווקא, מתוך הבנת המתח שבין נתינת מענה לבעלי תשובה מחד, ומאידך לא לתת להם תחושת מגזריות נפרדת משאר העולם הדתי. לכן זו אינה "ישיבה לבעלי תשובה" שבה האווירה והסדרים מוכתבים על ידי בעלי התשובה. דרך כזו, עלולה שלא להוביל להצלחתם של בעלי התשובה ואף להיפך, חלילה; אלא זו ישיבה לכל דבר, אך עם רגישות ומודעות לאתגרים המיוחדים של בעלי התשובה, ונתינת מקום ליתרונות היחודיים שיש לבעלי תשובה, העלולים להיבלע בתוך ישיבה רגילה.

"אנחנו מעוניינים להעניק ליווי לבעלי תשובה בשלב שאני קורא לו "שלב ב" של החזרה בתשובה. לאחר שבעל התשובה למד כמה שנים במסגרת ייעודית לחוזרים בתשובה, וחווה את ה"אורות הגדולים" - הוא נדרש להתחיל לבסס את האורות הללו בחיים עצמם. המעבר הזה מתבטא במיוחד במעבר ללימודי גמרא סדירים. מבחינתי, ברגע שבעל התשובה ילמד גמרא מרצונו החופשי ובזמנו הפנוי, ויחוש שמחה בלימוד ולא סלידה ושעמום - הצלחתי במשימה.

"המשימה היא להעניק לבעל תשובה ליווי במעבר ללימודי הגמרא וההלכה העיוניים בצורה בטוחה ונכונה, על מנת להשריש את החוזר בתשובה בעולמה של תורה ולהקנות לו את התפיסה שהתורה היא החיים עצמם. המטרה העיקרית היא שהוא ייכנס אל עולם הישיבות ויבסס את הלימוד בש"ס ופוסקים, עד שימצא את הטעם המתוק של הלימוד בעיון, בלימוד אמיתי מתוך דבקות בתורה ובנותן התורה.

"זה המסלול שגם אני עברתי. כשלמדתי בהר המור העמקתי את היחס לנגלה. הבנתי שהיחס לנגלה שבתורה הוא הרבה יותר עמוק ממה שהבנתי בתחילת דרכי במכון מאיר."

מדוע לא להשתלב בישיבות הרגילות בתהליך איטי?

"ראשית, ישנן ישיבות שמעצם אופיין מאוד קשה להשתלב בהן. בעלי תשובה הולכים לשם ויוצאים ב"שן ועין". מעבר ללחץ הלימודי ולאווירה

"המטרה העיקרית היא שהוא ייכנס אל עולם הישיבות ויבסס את הלימוד בש"ס ופוסקים, עד שימצא את הטעם המתוק של הלימוד בעיון, בלימוד אמיתי מתוך דבקות בתורה ובנותן התורה."

הזוה עובדא

הרב עידו רוזנטל

"באשר תמותי אמות, ושם אקבר"

הוריו, נסע לוויילנא, עירו של הגאון רבי אליהו, והתיישב באחד מבתי המדרש בוויילנא, כאחד ה'פרושים' היושבים כל ימיהם רחוקים מהבלי העולם, מתפרנסים בצמצום מתנת נשים צדקניות, ועוסקים אך בתורה. השמועה על התגיירותו הגיעה למשפחתו. בעזרת קשריהם עם הכמורה והשלטונות, נפרסה על פני אירופה כולה רשת צייד. פרנסי הקהילה יעצו לו לעבור לעיירה קטנה בסביבות ווילנא, 'איליה' שמה (עירו של תלמיד הגר"א ר' מנשה מאיליה. ויש מוסרים שהיתה זו העיירה 'לידא') ושם לא ישיגוהו המחפשים.

אברהם קבע את מקומו, מקום התעלותו, בבית המדרש, וזכה ללמוד בנחת מספר חודשים. יום אחד נכנסו בריצה לבית המדרש נערים במשחקם והתנהגו בו כבמקום משחק, תוך חילול קדושתו. רבי אברהם ביקשם לצאת. אחד מהם, נער חצוף במיוחד, התעקש להמשיך את תעלוליו. לא היתה ברירה אלא לסלקו בכח.

הנער רץ להתלונן לפני הוריו על 'הגוי' היושב בבית המדרש שהעז להכותו. מכאן ועד ההלשנה במשטרה, היתה הדרך קצרה. שוטרים הופיעו מיד ועצרו את הצעיר בעל המראה הבלונדיני, היושב בין היהודים.

כך החלה תקופת ייסורים נוראיים. הוא בודד מכל יהודי, ניסו להשפיע עליו באמצעות אימוים ופיתויים. הוריו הובאו לדבר על ליבו. הם לא חסכו בתיאורי החיים הנעימים המחכים לו אם ישוב, ולא באימוים על הצפוי לו אם יתעקש להישאר. אך הדיבורים כולם היו ממנו והלאה. כבר בא בסוד קדושים, ומה לו ללהגם של המשתחוים להבל וריק. הכנסיה העולמית כולה חגרה את כוחותיה להשיב את ה'בן האובד' שסטר לה בפרצופה, ולא עלה בידה להזיזו כמלוא גימה.

גזר הדין נקבע ליום ז' בסיון תק"ט, יו"ט שני של שבועות. שקט שרר ברחובותיה היהודיים של ווילנא. היהודים הונחו שלא לצאת לבתי הכנסת מחשש זעם ההמון.

בכיכר הכנסייה הכינו התליינים את המוקד. גר הצדק הובא למקום. ההמונים הריעו ושאגו כחיות, אך אברהם היה שרוי בעולם אחר לגמרי. הוא שר את המילים מן התפילה "אָבְל אַנְחֵנו עִמָּה בְּנֵי בְרִיתָהּ, בְּנֵי אַבְרָהָם אַהֲבָה, שְׁנִשְׁבַּעְתָּ לֹא בָהֶר המוֹרֵה; זֶרַע יִצְחָק יִהְיֶה, שְׁנִעֲקֵד עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ".

את המילים הללו בניגון זה שרים היו תלמידי ישיבת וולוז'ין שנים רבות אחר עלייתו. גם הגאון רבי איסר זלמן מלצר, ראש ישיבת 'עץ חיים', בוגר וולוז'ין בעצמו, נוהג היה לשיר ניגון זה בכל מוצאי יום הכיפורים. רגע לפני ביצוע גזר הדין, הוצע לו שוב לחזור בו ולזכות לעושר מלכים. רבי אברהם כלל לא שמע את המילים. הוא קרא בקול גדול 'שמע ישראל' ודילג לתוך האש.

הכנסיה, פגועה וזועמת, ביקשה לפזר את האפר, לבל ישאר כל זכר. אך יהודי פשוט אחד, שם נפשו בכפו, התחזה לגוי, התגנב בינות להמונים, שיחד את התליינין, וקיבל מעט מאפרו של הנשרף על קידוש ה'. את האפר הזה טמנו בבית החיים בוילנא. מספרים שהגאון מוילנא, שהתרגש ממעשה הגר צדק, ביקש שבמותו ייטמן ליד אפרו.

"ועל גרי הצדק... יהמו נא רחמיך".

נוהג היה סבא קדישא, מרן בעל 'חפץ חיים', בחג מתן תורה, לתאר לפני תלמידיו את מעמד הר סיני, בהביאו את דברי חז"ל המספרים איך חזר על כל אומה ולשון והציע להם את התורה, ולא נתצתה לקבלה שום אומה ולשון. אכן, האומות לא רצו, דייק ה'חפץ חיים', אולם בתוך כלל האומה היו גם נשמות יחידות שאדרכה, התורה להם מאוד התאימה. הם רצו לקבלה, אך מה יעשו והעם אשר הם בקרבו אינו חפץ בה?

נשמות אלו הם נשמות הגרים המצטרפים אלינו במהלך הדורות. מתקרבים הם אלינו ומתאחדים עם התורה שלא זכו לקבלה אז. כזו היתה רות המואביה. כזה היה הגרף פוטוצקי, גר הצדק הקדוש מוויילנא, שעלתה נשמתו הטהורה למרום בשם כל ישראל, בזה היום של חג מתן התורה.

מי היה הגרף פוטוצקי? כיצד נתעלה למעלת צדיקי הדורות ששמום חי בקרב בני האומה לנצח?

אברהם בן אברהם, גר הצדק מוויילנא, נולד בסביבות שנת ת"צ כגוי בשם 'זלנטין פוטוצקי' בליטא. הוא היה בנם היחיד של זוג אצילים פולני, שהיו מגדולי ועשירי האצילים בתקופה ההיא. בפולין וליטא רווח הביטוי "אתה אינך הבן של פוטוצקי", שבא לתאר אדם רגיל שאין הממון אצלו בלתי מוגבל.

בגיל צעיר, תוך כדי לימודיו, נשלח לפריס העיר הגדולה. שם הביאה אותו סקרנותו הטבעית לשים לב באחד מבתי המרזח למוכר היהודי במקום, שכמעט לא היה מתעניין בסובב אותו והיה שקוע כולו בספרים עתיקים עמוסי מילים. הוא קשר שיחה עם היהודי, והלה הסביר לו לפי תומו מהו הספר הזה ומדוע הוא כה חשוב. ההסברים נגעו לליבו ועוררו בו צימאון להבין עוד ועוד. עם הלימוד התעוררה ההשוואה בין התורה כפי שהיא מונחלת אצל היהודים לבין כתבי הנוצרים שהכיר בהשכלתו הקודמת.

הזיוף זעק לשמים. הנצרות התבררה כתורה מלאה חורים וסתירות. שעות ארוכות היה מתבודד במחשבותיו. כל יום התברר לו יותר שאין בנצרות לא אמת ולא צדק אמיתי. ליבו דרש ממנו להפסיק את חיי השקר, לפרוש מן הכנסייה הנוצרית ולקבל עליו את הדת היהודית.

אך עדיין קיננו בו ספקות. הוא החליט שעליו, לפני צעד כה נועז, לנסוע אל הוותיקן ברומא, מרכז של הנצרות, ולהכיר מקרוב את גדולי הכנסיה.

אכן 'אין שמחה כהתרת הספקות'. תוך ימים מועטים התבהרה האמת כשמש בצהריים. הגאווה, התאוה, השקר, תאוות הכבוד והשחיתות, הדיפו למרחק את ריחם הדוחה. החלטתו לבוא לחסות באמונת ישראל קיבלה ודאות ותוקף מוחלט.

ידידו, בעל בית המרזח שלימדו תורה, המליץ לו לעבור למדינה פחות קתולית, ועוינת פחות את היהדות. הוא ציידו במכתב לרבה של אמסטרדם, ושם יוכל לעבור בגלוי ליהדות בלי שייפגע.

ואכן הרב לא יכול היה שלא להכיר בטוהר נפשו וכוונותיו. שבועות מעטים אחר הגעתו, נימול וטבל הגרף הצעיר, וייקרא שמו בישראל: אברהם בן אברהם. בשמו של אבינו הראשון, אביהם של הגרים.

אולם בכך לא היה די לו. הוא חזן דרכים בהם ניתן להמשיך ולהתעלות בקדושה וטהרה. כיסופיו הביאוהו לרעיון לגלות למקום התורה המרכזי בישראל אז, ולשוב לארץ מולדתו. עם כל הסכנה שבדבר, שכן נאסר אז בליטא לקתולי להמיר דתו ליהדות. הוא ניתק את קשר המכתבים עם

• צופי ישועה קרובה •

הרב חיים טייטלבוים - תנועת ישראל יהודית

פוסט - מודרנה

פירוק כל המבנים, פירוק המבניות עצמה, ההגדרות והזהויות. אובדן האמונה, ובעקבותיה אובדן אמת המידה המוסרית, השאירו את האנושות עם שבר ערכי הולך ומתרחב. צורת החשיבה השתנתה, סגנון הדיבור הזדהה, הקווים האדומים נפרצו וממשיכים להיפרץ. האדם הנורמלי, וודאי האדם המאמין, הולך לאיבוד בתוך סבך השינויים התרבותיים, בלי הבנה של תהליכי ההתפרקות הללו, ומאבד את היציבות שבנה לעצמו. הכל מתפרק, שום דבר לא עומד נגד השטף והטרלול. חוסר ההבנה הזו גורם לרבים וטובים ללכת לאיבוד מתוך קושי להחזיק עמדה ברורה מול הנחות המוצא החדשות, המולידות קושיות על יהדותו, לאומיותו, זהותו ומשפחתו. בלי לשים לב הוא נשטף בזרם התרבותי האדיר הזה, מכל כיוון - מהתקשורת, מהשירים, מהמציים באוניברסיטה, מסדרות החינוך בצבא וגם מהרחוב. חוסר הבנת המציאות החדשה משאיר אותנו חסרי תחמושת, נלחמים באבנים ומקלות נגד מכונת מלחמה משוכללת.

אך כמובן הבנת הפוסט מודרנה לבדה לא יכולה להועיל. נדרשת בניית אישיות של תורה. רק העמל המעמיק והמתמיד בקודש מסוגל להצמיח בניין רוחני שמסוגל לעמוד בסערה, "שלא לבוש מן המלעיגים עליו בעבודת ה'" (רמ"א א, א), זקיפות קומה של קודש. צריך גם להבין את התרבות המקולקלת, העלולה לקלקל גם אותנו אם לא נלמד לעמוד כנגדה.

ג. אחריות על הדור. גם אם נניח שהתרבות הזו כלל לא משפיעה עלינו, אנחנו נדרשים להתפלל על דורנו, להרגיש בצרתו ולכאוב את כאבו. אסור לנו לנתק את עצמנו מקשיי עמנו ומצרותיו הרוחניות. גם אם אין לנו כל יכולת לשנות את המציאות, אפילו "גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא יקבלו" (שבת ב"ה ע"א), גם אז נתבעים דווקא תופסי התורה לקחת אחריות על הדור. תלמידי חכמים מתפללים על דורם, דואגים לו, ומוחים כשאפשר, וכשאי אפשר (עין איה שם).

"והוא מה שאמרו ז"ל בלולב ומיניו - יבואו אלה ויכפרו על אלה, שאין הקב"ה חפץ באובדן הרשעים, אלא מצווה מוטלת על החסידים להשתדל ליכותם ולכפר עליהם, וזה צריך שיעשה בכוונת עבודתו, וגם בתפילתו בפועל, דהיינו שיתפלל על דורו... ואלה הם הרועים האמיתיים של ישראל, שהקב"ה חפץ בהם הרבה, שמוסרים עצמם על צאנו, ודורשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים, ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם" (מסילת ישירים פרק י"ט). לימוד סיבוכי התרבות כדי להכיר את דורנו וסבך קשייו ולכאוב את כאבו.

ד. תפקידנו לעת הזו. רק מתוך הבנה עמוקה של סיבוכי תקופתנו נוכל למצוא את הפיתרונות להן. הבנה חלקית יוצרת פיתרונות חלקיים במקרה הטוב והרסניים במקרה הרע... אם ברצוננו להועיל לבעיות דורנו, לפעול עם א-ל, רוחנית וגם מעשית, נדרש לימוד מעמיק ולא שטחי.

"הגנו משתוממים למראה ההריסה, אבל עלינו לא להשתומם ולהתייאש, גם לא לשבת בחיבוק ידיים בלי לעשות דבר, כי אם עלינו לדעת איך לאחוז בשרשי תחיית הרוח, ולהפרות את ענפיו. כשנחל להאיר את הרוח, ולשכלל יותר ויותר את ההכרה הפנימית, למהר להביאה לידי גילוי, אז תחל היא בעצמה להשיב את כל מה שנאבד לנו, ע"י נפילת האינסטינקט, בצורה יותר בהירה, והחיים הרוחניים ישונו לקבל צורה מאירה" (קובץ א, ס"א).

קושי ומשבר הם זמנים של הכנה למדרגה חדשה, כלידה מתוך המשבר. כן הדבר בשעת מלחמה מעשית, "בעל מלחמות - מצמיח ישועות", וכך גם בזמן מלחמות רוחניות העוברות על הדור, "כי יבוא כנהר צר, רוח ד' נוססה בו, ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, נאם ד'" (ישעיה נט, טו-כ). כל הצרות הגדולות שנראות כנהר שוצף המאיים לשטוף אותנו, באות מלח הרוח האלוקית הדוחפת אותן. התוכן הפנימי שלהן - רוח ד' הוא, ומתוכה יבוא לציון גואל. דווקא בזכות הצרות ציון תיגאל וייגאלו גם כל הנופלים בדרך - שבי הפשע (עי' מאמרי הראיה עמ' 361). על פסוקים אלה אמרו רז"ל: "אם ראית דור שצרות רבות עליו, חכה לו, שנאמר כי יבוא כנהר צר וכו', וכתוב בתריה ובא לציון גואל" (מובא ברמ"ק שם).

תודעת "חכה לו" איננה המתנה פסיבית. המושג "ציפייה", בניגוד למושג "תקווה", משמעותו אקטיבית, כלומר הציפייה לישועה דורשת מאיתנו להתכונן, להיות דרוכים, ולפעול כשנוכל. כמו התצפיתן הצופה כדי להתריע, להזהיר, לפעול ולכוון את הכוחות (שם עמ' 257).

כשמשבר של תרבות פוסט-מודרנית פוקד את עם ישראל ומפורר את מדינתנו מבפנים, הציפייה לישועה האקטיבית דורשת מאיתנו ללמוד את משבר הזהות החדש, להבין אותו, וגם להכין את הקרקע להצמחת הקומה החדשה שבעקבותיו. בית המדרש נדרש לעסוק בלימוד מעמיק של השבר הפוסט מודרני, גם ממקורות חול.

ארבע סיבות לכך וכל אחת לבדה מספיקה:

א. פיקוח נפש. בחדשים האחרונים נחשפה מוגלה במדינת ישראל. יש בתוכנו כאלה שמוכנים לפרק את הצבא בסרבנות מסוכנת, לפגוע בכלכלה, לאיים על ממשלת ישראל במרד פנימי, ואף לפנות לאויבנו בחוץ כנגדנו. וכל זה למען הגנה על מערכת משפט בעלת תפיסות זרות ומסוכנות, שמונעת ממערכת הביטחון לבצע את תפקידה בהרתעת אויבנו, שפועלת להשאת מסתננים בתוכנו, לנתינת אזרחות לגויים במדינת ישראל, להתבוללות דרך נישואין אזרחיים מחו"ל. מערכת חינוך שבה השפעות זרות ולא מאפשרת מפגש עם יהדות פשוטה, עם סיפורי התורה. תקשורת הזורעת ארס של שנאה בתוך עמינו וחולשה פנימית.

כל זה הוא פיקוח נפש, של האומה ושל הפרטים שבתוכה. פיקוח נפש ממש של החיים שבמדינה. בזמנים של פיקוח נפש "כל הזריז הרי זה משובח". "כשיש שם במעמד זה חכמים, מצוה לכתחילה לעשות חילול זה על ידיהם" (א"ח סימנים שכ"ח-ש"ט). בזמנים של פיקוח נפש אנחנו נדרשים להצלה. הצטוונו "לא תעמוד על דם רעך", וק"ו לא לעמוד על דם האומה כולה. השלב הראשון בהצלה הוא הבנה עמוקה של הרקב הרוחני-תרבותי שחלחל למדינת ישראל בעשרות השנים האחרונות, שורשי, מניעיו, השפעותיו הרוחניות והמעשיות בכל המערכות השונות, והדרכים להיאבק בו. במיוחד נדרשים לכך יושבי בית המדרש. המערכה היא בראש ובראשונה רעיונית, ורק מתוך הבנה לעומק יהיה ניתן לתקן.

ב. סכנה רוחנית. אי אפשר שלא להשתומם מול ההרס התרבותי ההולך ומעצים. פירוק הערכים ע"י התרבות המכונה "פרוגרסיבית" כמעט שלא משאיר תחום שבו לא ניכר הנזק. פירוק הלאומיות, פירוק המשפחה, פירוק הזהות האישית, התרבות, המדינה, וכמובן היהדות. "דה-קונסטרוקציה".

"ויכריזו ברבים את הקריאה הגדולה והנצחית, הכתובה בתפילין דמרי עלמא: מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (מרוך הרב זצ"ל. מאמרי הראיה עמ' 59)

הצטרפו להפצת העלון מי כעמד!
בתרומה חודשית קבועה תקבלו חבילת עלונים להפצה באיזורכם
אפשרות לחודש ניסיון בהנחה. ניתן לתרום מכספי מעשר

להצטרפות: mikeamcha.co.il או שלחו סמס: 050-9329091

בי כעמד
• מערך המפיצים •